

אין ספין

נניח שלאלקטרון אין ספין ושעקרון פאולי עדיין נכון. בנה את הטבלה המחזורית עד ל $Z = 14$ (S_i). מה היה קורה לתעשיית הצ'יפים המבוססת על סיליקון?

פתרון

$Z = 1$ מימן עם אלקטרון אחד ב $1s$.
 $Z = 2$ הליום עם אלקטרון אחד ב $1s$ ואחד ב $2s$.
 $Z = 3$ ליתיום עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ ואחד ב $2p$.
 $Z = 4$ בריליום עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ ושניים ב $2p$.
 $Z = 5$ בוהר עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ ושלושה ב $2p$.
 $Z = 6$ פחמן עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ שלושה ב $2p$ ואחד ב $3s$.
 $Z = 7$ חנקן עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ שלושה ב $2p$ אחד ב $3s$ ואחד ב $3p$.
 $Z = 8$ חמצן עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ שלושה ב $2p$ אחד ב $3s$ ושניים ב $3p$.
 $Z = 9$ פלואור עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ שלושה ב $2p$ אחד ב $3s$ ושלושה ב $3p$.
 $Z = 10$ נאון עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ שלושה ב $2p$ אחד ב $3s$ שלושה ב $3p$ ואחד ב $3d$.
 $Z = 11$ נתרן עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ שלושה ב $2p$ אחד ב $3s$ שלושה ב $3p$ ושניים ב $3d$.
 $Z = 12$ מגנזיום עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ שלושה ב $2p$ אחד ב $3s$ שלושה ב $3p$ ושלושה ב $3d$.
 $Z = 13$ אלומיניום עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ שלושה ב $2p$ אחד ב $3s$ שלושה ב $3p$ וארבעה ב $3d$.
 $Z = 14$ סיליקון (צורף) עם אלקטרון אחד ב $1s$ אחד ב $2s$ שלושה ב $2p$ אחד ב $3s$ שלושה ב $3p$ וחמישה ב $3d$.
הסיליקון היה גז אציל במקרה זה כי הקליפה החיצונית שלו מלאה במצב היסוד, לכן לא היה מבצע אינטראקציות עם אטומים אחרים ובפרט לא היה יכול לשמש בחצי מוליך בתעשיית הצ'יפים.

אטום חמצן

נתון אטום חמצן ובו 4 אלקטרונים באורביטל $2p$.
 (1) הראה את כל המצבים האפשריים לאכלוס של 4 במצבי $2p$. מצא את התנע הזוויתי הכולל בכיוון z , m ואת הספין הכולל בכיוון z , m_s לכל מצב.
 (2) מהם רמות האנרגיה בשדה מגנטי בכיוון z ובעוצמה B ? ביחס לאנרגיה E_2 ללא השדה המגנטי, נתון המומנט המגנטי $\mu_B(m + 2m_s)$
 (3) בניסוי Stern Gerlach עם אטומי חמצן דומים לאטום המתואר כמה אלומות יתקבלו?

פתרון

(1) כל המצבים האפשריים לאכלוס של 4 אלקטרונים באורביטל $2p$ מוצג בטבלה 1. המצבים האפשריים נקבעים לפי עקרון האיסור של פאולי: שני אלקטרונים לא יכולים להיות באותו מצב קוונטי.

$m = -1$	$m = 0$	$m = 1$	$m \text{ total}$	$m_s = -1/2$	$m_s = 1/2$	$m_s \text{ total}$	ΔE
2	2	0	-2	2	2	0	$2\mu_B B$
2	0	2	0	2	2	0	0
0	2	2	2	2	2	0	$-2\mu_B B$
2	1	1	-1	1	3	1	$-\mu_B B$
2	1	1	-1	3	1	-1	$3\mu_B B$
2	1	1	-1	2	2	0	$\mu_B B$
1	2	1	0	1	3	1	$-2\mu_B B$
1	2	1	0	3	1	-1	$2\mu_B B$
1	2	1	0	2	2	0	0
1	1	2	1	1	3	1	$-3\mu_B B$
1	1	2	1	3	1	-1	$2\mu_B B$
1	1	2	1	2	2	0	$-\mu_B B$

טבלה 1: כל האפשרויות לאכלוס מצבי $2p$ ע"י 4 אלקטרונים

(2) האנרגיה של כל מצב תשתנה ב $-\mu_B B(m + 2m_s)$. השינוי מופיע בטבלה 1 בעמודה ΔE .
 (3) בטבלה ניתן לראות כי יש לנו 7 אפשרויות שונות למומנט מגנטי ולכן בניסוי שטרן גרלך יתקבלו 7 אלומות שונות.

1 Stern-Gerlach 1

משגרים אלומת אטומי בורון דרך מכשיר שטרן גרלך. בקצה מכשיר שטרן גרלך עומד מסך שעליו מופיעים כתמים במרחק 2.47 מ"מ אחד מהשני:
 א. כמה כתמים מופיעים ולמה?
 ב. מהו גרדיאנט השדה המגנטי במכשיר? נתון כי גודל המכשיר 4 ס"מ ומהירות האלומה היא 600 מטר לשנייה (את מסת האטום יש למצוא לבד).

1.0.1 פתרון

עבור אטום בורון $Z = 5$. לכן המבנה האטומי שלו מהצורה $1S^2 2S^2 2P^1$. מצבים אפשריים עבור אטום בורון

$$(1) \quad 1S^2 \rightarrow |100, \pm 1/2\rangle$$

$$(2) \quad 2S^2 \rightarrow |200, \pm 1/2\rangle$$

$$(3) \quad 2P^1 \rightarrow |21-1, \pm 1/2\rangle, |210, \pm 1/2\rangle, |211, \pm 1/2\rangle,$$

במכשיר שטרן גרלך ישנה הפרדה בין האלומות בהתאם לכוח השונה הפועל על המצבים השונים, לפי המשוואה הבאה

$$(4) \quad F_z = -\mu_B \frac{\partial B}{\partial z} (m_l + 2m_s) = \frac{\partial B}{\partial z} \mu_z$$

נרכיב את המצבים האפשריים

$$(5) \quad -2 \frac{\partial B}{\partial z} \mu_B, -\frac{\partial B}{\partial z} \mu_B, 0 \frac{\partial B}{\partial z} \mu_B, \frac{\partial B}{\partial z} \mu_B, 2 \frac{\partial B}{\partial z} \mu_B$$

כלומר, על המסך יופיעו 5 כתמים.
 ב. נמצא את גרדיאנט השדה המגנטי $\frac{\partial B}{\partial z}$.

$$(6) \quad a = F/m = \frac{\partial B}{\partial z} \mu_B (m_l + 2m_s)$$

כמו כן, מתנועת האטום בתוך המכשיר

$$(7) \quad d = \frac{at^2}{2} : t = \frac{W}{v} : d = \frac{aW^2}{2v^2}$$

$$(8) \quad d = \frac{\partial B}{\partial z} \mu_B \frac{W^2}{2v^2}$$

$$(9) \quad 2.47 \times 10^{-3} [m] = \frac{\partial B}{\partial z} \frac{9.274 \times 10^{-24} [J/T]}{1.795 \times 10^{-26} [kg]} \frac{(4 \times 10^{-2})^2 [m^2]}{2 \cdot 600^2 [m^2/sec^2]}$$

$$(10) \quad \frac{\partial B}{\partial z} = 2152.527 [T/m]$$